

Budapeşte Açık Erişim Girişimi'nden bu yana on yıl: Açık Erişim için düzenleme

Çevirenler:

Sönmez ÇELİK⁽¹⁾, Nihan ERTÜRK⁽²⁾

⁽¹⁾Doğuş Üniversitesi Kütüphanesi, ⁽²⁾TÜBİTAK-ULAKBİM

⁽¹⁾snmzclk@gmail.com, ⁽²⁾nihan.erturk@tubitak.gov.tr

Önsöz: On yıl sonra Budapeşte Açık Erişim Girişimi

Budapeşte Açık Erişim Girişimi (BOAI), on yıl önce, hakem değerlendirmesinden geçmiş tüm yeni araştırmalara açık erişim (AE) için dünya çapında bir kampanya başlattı. BOAI, AE fikrini icat etmiş değildir. Tersine, “daha geniş, derin ve hızlı başarıya ulaşmak için” nasıl birlikte çalışılabileceğini araştırmak amacıyla mevcut projeleri bir araya getirmiştir. Ancak BOAI, bu amaçla “açık erişim” terimini ilk kez kullanan, kamusal tanımı açık bir şekilde ifade eden, AE'in gerçekleştirilmesi için tamamlayıcı stratejiler öneren, tüm disiplinlere ve ülkelere AE için genel bir çağrı yapan ve önemli bir fon desteğine sahip olan ilk girişimdir.

Bugün artık dünya genelindeki bu kampanyanın başlangıcında olmadığımız gibi, henüz sonuna da ulaşmış değiliz. Yolun tam ortasındayız ve gelecek on yıl için yeni önerilerde bulunmak üzere on yıllık bir tecrübe sahibiz.

BOAI'nin “ilke bildirimlerini, ...strateji bildirimlerini ve ...taahhüt bildirimlerini yeniden onaylıyoruz. “Daha önce erişilememiş ölçüde önemli kamu yararı”na ulaşılması, “araştırmaların hızlandırılması, eğitimin geliştirilmesi, zengin ile yoksulun - yoksul ile zenginin edinilen bilgiyi paylaşması, bilgi kaynaklarının olabildiğince yararlı hale getirilmesi ve insanlığın ortak bir entelektüel iletişim ve bilgi arayışı yolunda birleşmesine zemin hazırlanması” özlemimizi yeniden onaylıyoruz.

“Hedefin sadece arzu edilebilir veya ütöpik olmadığı, ulaşılabilir olduğu” yolundaki inancımızı tekrar dile getiriyoruz. Son on yılda hiçbir şey hedefimizi daha az ulaşılır kılmadı. Aksine, AE her alanda gelişti ve köklendi. AE'in nasıl uygulanacağı üzerine on yıldan fazla pratik bilgiye sahibiz. AE'in teknik, ekonomik ve yasal fizibilitesi iyice test edilmiş ve belgelenmiştir.

Son on yıl içinde hiçbir şey AE'i daha az gerekli veya daha az elverişli hale getirmedi. Aksine, “bilim insanları araştırmalarının ürünlerini akademik dergilerde

ücretsiz olarak ve herhangi bir ücret beklentisi olmadan yayımlamayı” sürdürmektedirler. Ayrıca, bilim insanları, genellikle ücret beklentisi olmadan, editör ve hakem olarak makale değerlendirme sürecine katkıda bulunmaktadır. Ancak, hakemli araştırma literatürüne erişimin önünde yer alan; çoğu zaman, araştırma, araştırmacı ve araştırmacı kuruluşlarının zararına olan; yazar, hakem ve editörlerden ziyade bazı araçların işine yarayan engeller kararlı bir şekilde yerinde durmaktadır.

Sonuç olarak, son on yılda, hedefin daha az değerli ya da daha az uğraşmaya değer olduğunu düşünmemize yol açacak hiç bir şey olmamıştır. Aksine, bilgiyi onu kullanabilecek, uygulayabilecek veya üzerine bir şeyler ekleyebilecek herkesin erişebileceği hale getirme gerekliliği kendini her zamankinden daha fazla hissettirmektedir.

BOAI’de öne sürülen iki temel stratejiyi tekrar onaylıyoruz: (Yeşil AE olarak da adlandırılan) AE arşivleri ve (Altın AE olarak da adlandırılan) AE dergileri. On yıllık tecrübe bizi, yeşil ve altın AE'in bu amaca ulaşmak için doğrudan ve etkili bir araç olmanın yanı sıra, bilim insanlarının, pazar koşullarının veya mevzuatın yol açacağı değişiklikleri beklemeksizin hemen erişebilecekleri bir kaynak olduğunu yeniden onaylama noktasına getirdi.

On yıllık tecrübe bize orijinal BOAI’de ortaya konan AE tanımını yeniden onaylamamız için rehberlik etti:

Açık Erişim, “[hakem değerlendirmesinden geçmiş bilimsel literatürün], İnternet aracılığıyla; finansal, yasal ve teknik engeller olmaksızın, serbestçe erişilebilir, okunabilir, indirilebilir, kopyalanabilir, dağıtılabilir, basılabilir, taranabilir, tam metinlere bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olması”dır. Çoğaltma ve dağıtım üzerindeki tek kısıtlama yetkisi ve bu alandaki tek telif hakkı rolü; kendi çalışmalarının bütünlüğü üzerinde kontrol sahibi olabilmeleri, gerektiği gibi tanınmalarının ve alıntılanmalarının sağlanması için, yazarlara verilmelidir.

Daha önceleri AE’in benimsenmesini ve uygulamasını geciktirmiş olan problemler çözümlendi ve çözümler yaygınlaştırıldı. Fakat AE daha da fazla yaygınlaşana kadar sorun tamamen çözülmüş sayılmaz. Bu bildirmede, orijinal BOAI’de ifade edilen amaç ve araçları tekrar ifade ediyoruz ve ilerleme sağlamak için çalışacağımızı belirtiyoruz. Ancak ek olarak, son on yıl içinde her ülke ve alanda yeni hakemli araştırmaların olağan dağıtım biçiminin AE olmasını yeni hedef olarak belirliyoruz.

Gelecek 10 yıl için öneriler

1. Politika üzerine

1.1. Her yüksek öğretim kurumu, yazılacak tüm hakem değerlendirmesinden geçmiş bilimsel makalelerin kurumun özel sayısal arşivlerinde tutulmasını sağlayacak bir politikaya sahip olmalıdır (bkz. 3.1. kurumsal dijital arşiv önerileri).

- Yayınlar resmi yayın tarihinden geç olmamak kaydıyla, mümkün olan en kısa sürede, tercihen kabul edilir edilmez, dijital arşive konulmalıdır.
- Üniversite politikaları, akademisyenlerin yeni çalışmalarını gönderecekleri dergileri seçme özgürlüğüne saygı göstermelidir.
- Üniversite politikaları, AE dergilerde yayın yapmayı teşvik etmeli, ancak zorunlu tutmamalıdır; bir AE dergide yayın yapmakla yayınlarını bir AE arşivine koymak arasındaki farkın anlaşılması konusunda akademisyenlere yardımcı olmalıdır.
- Üniversite politikaları, mümkün olduğunca, akademisyenlerin oylarıyla oluşturulmalı, hemen AE istenmeli ve zorunlu olmasa da (ör. veri setleri, konferans sunumları, kitaplar, kitap bölümleri, politikanın kabul edilmesinden önce yapılan yayınlar, v.b.) yayınların kurumsal dijital arşive konulması desteklenmelidir.
- Üniversitenin öne sürdüğü şartları yayıncıların kabul etmemesi halinde iki yoldan birinin seçilmesini öneriyoruz: AE için izin alınıncaya kadar, yayınların kurumsal dijital arşivde açık erişime kapalı olarak tutulması gerekebilir. Veya (akademisyenlere belirli bir yayın için bundan vazgeçme seçeneği tanıyarak veya tanımayarak) kuruma, öğretim üyelerinin araştırma makalelerini, ileride, kurumsal dijital arşiv aracılığıyla AE'ye açma hakkı verilebilir.

1.2. Yüksek lisans ve doktora dereceleri veren her yüksek öğretim kurumu; kabul edilen tezlerin, kurumun dijital AE arşivinde saklanmasını sağlayacak bir politikaya sahip olmalıdır. Çalışmalarını yayımlamak veya buluşları için patent almak isteyen öğrencileri kalıcı bir şekilde dışlamak yerine, bunu makul gecikmelerle yapmalarına imkan veren politikalar izlenmelidir.

1.3. Araştırmalara fon desteği sağlayan kamu veya özel her kuruluş, fon destekli araştırma ürünü tüm bilimsel makalelerin hakem incelemesinden geçmiş sürümlerinin uygun bir arşivde tutularak mümkün olan en kısa zamanda AE haline getirilmesini sağlayacak bir politika benimsemelidir.

- Yayınlar mümkün olan en kısa sürede, tercihen kabul edilir edilmez, resmi yayın tarihinden daha geç olmamak üzere dijital arşive konulmalıdır.
- Fon sağlayıcı politikaları, yayıncıların fon sağlayıcının AE için öne sürdüğü şartları kabul etmemesi halinde, araştırmacının başka bir yayıncı aramasını gerektirecek şekilde düzenlenmelidir.
- Eğer fon sağlayıcı politikaları yeni çalışmanın AE olmasından önce ambargoya izin veriyorsa, bu ambargo altı ayı geçmemelidir. Politikalar telif hakkı ile korunmayan çalışmalar için ambargo kabul etmemelidir.

- Fon sağlayıcılar, yayın maliyeti konusuna araştırma maliyeti gibi yaklaşmalı ve araştırmacılara ücret tabanlı AE dergilerde makul düzeyde bir yayın ücreti ödemeleri için yardım etmelidir.
- Fon sağlayıcı politikaları (tercihen CC-BY veya eşdeğeri bir lisans altında) özgür AE'yi desteklemelidir.
- AE sağlayan, diğer arşivlerle ortak çalışılabilen ve uzun süreli koruma doğrultusunda adımlar atan bir arşiv bu amaç için uygundur. Fon sağlayıcının tercihi; kapsama alınan makalelerin arşivlenmesi, arşivlerin kullanımı, fon sağlayıcı ve yazarlar açısından kolaylıkları, AE'in daha fazla gelişmesi için sağlanacak teşvikleri en çok destekleyen seçeneklerin hangisi olduğu gibi konularda süregelen araştırmalarla belirlenmelidir.

1.4. Tüm üniversite ve fon sağlayıcıların AE politikaları, makalenin kabulü ve yayımlanma tarihi arasında uygun bir AE arşivinde arşivlenmesini zorunlu kılmalıdır. Üst veri kullanılabilir olduğunda, mümkün olan en kısa sürede arşivlenmeli ve arşivleme anından itibaren AE olmalıdır. Tam metin, kurumsal arşiv AE iznini alır almaz en kısa sürede AE'e açılmalıdır.

1.5. Dergi etki faktörünün, derginin, makalenin veya yazarın kalitesinin göstergesi olacak şekilde kullanılmasından vazgeçmek istiyoruz. Etki ve kalite ölçümü için, kolaya kaçmayan, daha güvenilir, kullanım ve tekrar kullanıma tamamen açık alternatif yöntemlerin geliştirilmesini teşvik ediyoruz.

- Tek tek makalelerin etkilerinin ölçümüne ihtiyaç duyan üniversiteler, fon sağlayıcı kuruluşlar ve araştırma değerlendirme programları; dergi düzeyinde değil de, makale düzeyinde ölçümler kullanılmalıdır.
- Yeni ölçümlerin doğruluğu üzerinde yapılan araştırmaları teşvik ediyoruz. Araştırmalar yararlı ve güvenilir olduklarını gösterdiği takdirde bunların; (akademisyenlerin atamalar ve yükseltmeler için değerlendirilmesi sırasında) üniversiteler, (destek için yapılan başvuruların değerlendirilmesi sırasında) fon sağlayıcı kuruluşlar, (araştırma etkilerinin değerlendirilmesi sırasında) araştırma değerlendirme programları ve (yayın teşvikleri için) yayıncılar tarafından kullanılmasını teşvik ediyoruz.
- Dergi etki faktörlerinin nasıl yanlış kullanıldığını ve alternatif ölçümlerin öteden beri etki faktörlerini kullanan çoğu kuruluşun amacına nasıl daha iyi hizmet edeceğini ortaya koyacak materyallerin geliştirilmesini de teşvik ediyoruz.
- Etki ölçüm teknikleri geliştikçe, AE ve AE politikalarının araştırmaların etkisinin artmasına katkısının olup olmadığı konusunda daha fazla çalışmalar yapılmasını teşvik ediyoruz.

1.6. Kurumsal dijital arşivlere sahip üniversiteler, atama ve yükseltmelerle diğer kurum içi değerlendirme ve incelemeler için kullanılabilecek araştırma makalelerinin bu arşivlerde saklanması zorunlu kılmalıdır.

- Benzer şekilde, araştırma değerlendirmesi yapan hükümetler de ulusal değerlendirme amaçları dahilinde incelenecek olan tüm araştırma makalelerinin AE arşivlerde saklanması zorunlu kılmalıdır.
- Hiç bir politika, diğer kanıt türlerinin incelenmesinin sınırlandırılmasına veya değerlendirme standartlarının değiştirilmesine yol açacak şekilde yorumlanmamalıdır.

1.7. AE'yi desteklemeyen yayıncılar en azından resmi yayın anlaşmaları aracılığıyla AE'ye izin vermelidir.

- Yayıncılar, kamu yararına hareket eden hükümetlerle araştırmacılar ve araştırma yararı gözetilen araştırma kuruluşlarına karşı lobi yapmaktan kaçınmalıdır. Yayıncılar; kendi adlarına profesyonel veya ticari yayın birliklerince yürütülen, kamu yararına, araştırmacılar ve araştırma yararına karşı olan lobi kampanyalarını reddetmelidir.
- Yazarlar tarafından başlatılan ödemesiz ve ambargosuz yeşil AE'ye henüz izin vermeyen küçük bir bölüm abone temelli yayıncının da, çoğu yayıncının kabul ettiği bu durumu benimsemeleri gereklidir.
- Araştırmacılara; kendi çıkarlarına karşı hareket eden yayıncılar için yazar, editör ve hakem olarak çalışmak zorunda olmadıklarını hatırlatırız.

2. Lisanslama ve yeniden kullanım

2.1. Bilimsel çalışmaların yayımlanması, dağıtımı, kullanımı ve yeniden kullanımı için en uygun lisans olarak CC-BY veya eşdeğer bir lisansı öneriyoruz.

- AE arşivleri tipik olarak yazar, yayıncı vb. kişilerin izni ile ayakta durmaktadır ve nadiren açık lisans istemek durumunda olurlar. Ancak, yayın depolanan ortamları kurumsal dijital arşivlere yönlendirme pozisyonundaki politika yapımcıların, mümkün olduğu takdirde açık lisans (tercihen CC-BY) istemesi gerekir.
- AE dergiler her zaman açık lisans istemek durumundadır, ancak henüz çoğu bu fırsattan yararlanmamaktadır. Tüm AE dergiler için CC-BY lisansı öneriyoruz.
- Strateji geliştirirken ve öncelikleri belirlerken ücretsiz erişimin ücretli erişimden, özgür erişimin ücretsiz erişimden ve CC-BY veya eşdeğeri lisansla özgür erişimin, daha kısıtlayıcı açık lisanslarla sağlanan özgür erişimden daha iyi olduğunu belirtmek isteriz. İstedığımız yayına istediğimiz zaman

ulaşmalıyız. Özgür erişime ulaşmaya çalışırken ücretsiz erişimi geciktirmemeliyiz; özgür erişimi gerçekleştirebilecek durumdayken de ücretsiz erişimle yetinmemeliyiz.

3. Altyapı ve sürdürülebilirlik üzerine

3.1. Her yüksek öğretim kurumu bir AE arşivine sahip olmalı, bir AE arşivi konsorsiyumuna katılmalı veya dışardan bir AE arşiv hizmeti almak için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

3.2. Yüksek öğretim kurumlarıyla bağlantısı olmayanlar da dahil, her alanda ve her ülkede yayın yapan tüm araştırmacılar, yayınlarının bir AE arşivinde arşivlenmesi hakkına sahip olmalıdır.

- Bu, daha fazla sayıda kurumsal dijital arşiv veya daha fazla sayıda disiplinler dijital arşiv veya her ikisinin de çok sayıda olmasını gerektirir. Ayrıca, kurumlarında veya alanlarında AE arşivi bulunmayan bilim insanları için son seçenek olan evrensel dijital arşivlerden de en azından kısa dönemde, daha fazla sayıda gerekebilir. Evrensel kurumsal dijital arşivlerin ara yüzü çoklu dil seçeneğine sahip olmalıdır.

3.3. AE arşivleri, diğer AE arşivlerinden harmanlama yapma ve yeniden arşivleme için gerekli araçlara sahip olmalıdır.

- Yayınlarının birden fazla arşivde yer almasını isteyen araştırmacıların, yalnızca bir kez yükleme yapmalarının yeterli olması gerekir. Yazarlar tarafından talep edilmesi halinde kurumsal dijital arşivler; makalelerin (ör.; arXiv, PubMed Central, SSRN vb.) disiplinler dijital arşivlerde yeniden arşivlenmesine imkan vermeli ve disiplinler dijital arşivlerde bulunan akademik yayınları harmanlanmalı veya kopyalarını indirmelidir.

3.4. AE arşivleri, yazarlarına, indirme, kullanım ve atıf verilerine erişim hakkı vermeli ve bu verileri alternatif etki ölçümleri için kullanılabilir hale getirmelidir. Dergi yayıncılarının da kendi dergisi AE olsun ya da olmasın, aynı şeyi yapmaları gerekir.

- Dijital arşivler bu verileri birbirleriyle standart formatta paylaşmalı, böylece, örneğin yazarlar için, birden çok dijital arşivde arşivlenmiş bir makalenin toplam indirilme sayısını öğrenmelerini mümkün kılmalıdır. Hiçbir yazar ve dijital arşiv, sadece trafiğin doğru ölçülebilirliğini korumak ve istatistiğin doğru tutulabilmesini sağlamak için, makalelerin bir başka dijital arşivde de tekrar arşivlenmesini engelleme yoluna gitmemelidir.

3.5. Üniversiteler ve fon sağlayan kuruluşlar yazarların ücret tabanlı açık erişim dergilerde makul bir yayın ücreti ödemelerine yardımcı olmalı ve ücretsiz AE dergilere destek olmak veya para yardımıyla bulunmak için uygun yollar bulmalıdır.

- Her iki durumda da, mali desteğin bir koşulu olarak, açık lisanslar (tercihen CC-BY veya eşdeğer bir lisans) altında özgür AE talep etmeleri gerekir.
- Dergi aboneliklerinin iptali veya dönüşümü ile tasarruf edilen paranın, öncelikle hakemli AE dergilerinin bu yollarla desteklenmesi için harcanması düşünülmelidir.
- Hakemli AE dergilerin desteklenmesi, küçük ülkelerde ulusal yasalara yönelik veya yerel dilde yayımlanan dergiler gibi sınırlı sayıda takipçisi olan veya inceleme yazıları yayımlayan derleme dergileri gibi baskı masrafları dengesiz olan dergiler için özellikle önemlidir.

3.6. Abonelik temelli veya AE olmayan dergiler, herhangi bir şekilde kişisel arşivlemeye veya AE arşivlerinde arşivlenmeye izin verdiğinde, neye izin verdiklerini, hem insan hem de makine tarafından okunabilecek kesin ifadelerle, açık bir standarda göre tanımlamalıdır. Bu tanımlamalar, en azından, arşivlenebilecek sürümü, arşivlemenin zamanlamasını ve arşivlenen sürümlere eklenebilecek lisansları içermelidir.

3.7. AE arşivleri, PDF formatında arşivlenmiş makaleleri, XML gibi makine tarafından okunabilen bir formata çevirebilecek ücretsiz kullanıma hazır araçlar sağlamalıdır.

3.8. Araştırma fon sağlayıcıları ve araştırma kuruluşları, AE'in sürdürülebilirliği ve ilerlemesi için gerekli araçların, dizinlerin ve kaynakların geliştirilmesini ve bakımını desteklemelidir.

- Gerekli araçların listesi zamanla gelişecektir; fakat bu liste AE arşiv ve dergilerini, ücretsiz ve açık kaynaklı arşiv yazılımlarını, ücretsiz ve açık kaynaklı dergi yönetim sistemleri yazılımlarını, metin ve veri madenciliği için gerekli araçları, AE dergi ve arşiv dizinlerini, üniversite ve fon sağlayıcı politikaları dizinlerini, açık lisans sağlayıcıları, dijital koruma hizmetlerini, güncel duyuru hizmetlerini, çapraz bağlama (cross-linking) ve kalıcı URL hizmetleri ile arama motorlarını içerir.
- Araştırma kurumları üst veri ve sorgulama için dünya çapında açık standartların oluşturulmasını da desteklemeli; böylece, yayıncılar ve arşivler de AE araştırmaları daha kolay keşfedilebilir, erişilebilir ve kullanılabilir hale getirebilir.

3.9. Yayımlanmış literatürdeki bibliyografik atıflar veya referansların harmanlanması için gerekli araçların geliştirilmesini ve uygulanmasını desteklemeliyiz. Kimin kime atıfta bulunduğu kamuya açık durumdadır; ve kullanım, yeniden kullanım ve analiz için standart formatta erişime açık olmalıdır. Bu, araştırmacıların ve araştırma kurumlarının, erişimleri olmasa bile, literatürde nelerin mevcut olduğunu bilmelerine, erişim ve etki değeri için yeni ölçümler geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

- Tüm yayıncıları bu girişim ile işbirliği yapmaya çağırıyoruz.
- Referans verilerin; yayıncılar, yazarlar, gönüllüler ve üçüncü taraf girişimciler tarafından arşivlenebileceği ve AE dağıtım için barındırılabilmesi için bir altyapının geliştirilmesini öneriyoruz.

3.10. AE olmayan yayınlar dahil, tüm yeni ve eski yayınlar için standart formatta AE üst verisinin toplanmasına, organizasyonuna ve yaygınlaştırılmasına yardım etmeliyiz.

3.11. Bilimsel yayıncılar, çapraz bağlantı ve kalıcı URL'ler için; açık standartlara dayalı, ücretsiz kullanılabilir, paragraf, görüntü ve açıklama düzeyinde tanımlamalar gibi rastgele parçalılık düzeylerine sahip bağlantı ve atıf vermeyi destekleyen bir altyapıya ihtiyaç duyar.

3.12. Birlikte çalışabilirlik için; açık standartların ve bu standartların AE dergi ve arşivlerde uygulanabilmesi için gerekli araçların daha fazla geliştirilmesini teşvik ediyoruz.

3.13. Yayın sonrası incelemeler üzerine farklı yöntemlerle yapılan denemeleri ve bunların etkililiği üzerine yapılmış araştırmaları teşvik ediyoruz.

- Arşivler, dergiler ve kitaplar üzerinden AE, her türlü geleneksel basım öncesi hakem değerlendirmesi ile uyumludur ve herhangi bir hakem değerlendirmesi biçimini ön koşul olarak getirmez. Daha iyi olacağını düşündüğümüzden değil ama (gerçi daha iyi de olabilir); yeni çalışmalar AE oluncaya kadar geçen zamanı azaltacağı ve ilk kopya maliyetlerini düşüreceği için, basım sonrası hakem değerlendirmesi konusunda da denemeler yapılmasını öneriyoruz.

3.14. Metinlerin altındaki veriler, çoklu ortam (multimedya) öğeleri, çalıştırılabilir kodlar, ilgili literatür ve kullanıcı yorumları ile elverişli şekillerde bütünleştirilen yeni bilimsel araştırma makale ve kitap biçimleri ile yapılan denemeleri teşvik ediyoruz.

- Araştırma yararı için dijital ortam ve dijital ağlardan daha iyi yararlanma deneyimlerini teşvik ediyoruz.
- Sadece insan okuyucular için değil, makineler için de AE makalelere erişim engellerinin kaldırılması yollarından daha iyi yararlanma konusunda yapılan çalışmaları teşvik ediyoruz.
- Bu amaçlar doğrultusunda, açık standartların ve formatların kullanımını ve bunların etkililiği üzerine yapılan araştırmaları da teşvik ediyoruz.

4. Savunma ve koordinasyon

4.1. Yayıncıların, editörlerin, hakemlerin ve araştırmacıların; örneğin, lisanslama, editöryal süreçler, makale gönderimleri, sahipliğin açıklanması ve yayın ücretlerinin ele alınışı konularında, AE yayıncılığın profesyonel davranış standartlarının bilincinde olmasını sağlamaya çalışmalıyız. Editörler, hakemler ve araştırmacılar; yayıncı ve dergiler ile bu profesyonel davranış standartları temelinde iletişim kurma fırsatlarını değerlendirmelidir. Bu standartlara uymayan yayıncıların öncelikle kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.

- Araştırmacılara, yeni veya bilinmeyen bir AE yayıncı veya dergiyi değerlendirmek için bir araç olarak Açık Erişim Bilimsel Yayınlar Derneğine (OASPA) ve bu derneğin tüzüğüne başvurmalarını öneriyoruz. Dernek üyeleri bu tüzüğe göre seçilir. OASPA üyesi yayıncılar ile ilgili şikayetlerin ve tüzükle ilgili önerilerin OASPA'ya gönderilmesi gerekir.
- Tüm AE yayıncı ve dergileri OASPA tarafından yapılan önerileri uygulamaya veya derneğe üye olmaya teşvik ediyoruz. Bu, kendi uygulama süreçlerini gözden geçirmeleri ve gerekli düzeltmeleri yapmaları için bir fırsat olacaktır.

4.2. AE politikalarını benimsemeyi düşünen üniversite ve fon kuruluşları için; en iyi uygulamalar, sıkça sorulan soruların cevapları ve önerilen politikaları içeren yönlendirici ilkeler geliştirmeliyiz.

4.3. AE'in gelişiminin ilgili sayı ve grafiklerle kolayca takip edilebileceği, toplu bir kaynak geliştirilmesini teşvik ediyoruz. Bu bilginin her bir parçası düzenli olarak güncellenmeli ve kaynağı veya hesaplanma yöntemi açıkça belirtilmelidir.

4.4. AE topluluğu daha sık birlikte hareket etmelidir. AE organizasyonları ve eylemcileri, mümkün olduğunca, kaynaklarını daha iyi kullanmak, aynı amaç için sarf edilen çabaları birleştirmek, mesajlarını güçlendirmek ve uyumlu bir tutum sergilemek için etkinliklerini ve iletişimlerini koordine etmenin yollarını aramalıdır.

- Birbirimizle iletişim ve koordinasyon için daha iyi mekanizmalar yaratmalıyız.
- Akademik meslektaşlara, akademik basına ve akademik olmayan ana akım basına ulaşmalıyız. Akademik ve akademik olmayan basın AE hakkında şu an geçmişte olduğundan daha fazla bilgi sahibi ve ilgilidir. Bu, AE ile ilgili tüm paydaşların eğitimine yardımcı olmak ve bu konuda yeni öneriler geliştirmek için bir fırsattır.

4.5. Araştırma makalelerine AE için dünya çapındaki kampanya; kitaplar, lisans ve doktora tezleri, araştırma verileri, hükümet verileri, eğitim kaynakları ve kaynak kodlarına AE için dünya çapında yürütülen diğer kampanyalarla daha yakın bir işbirliği içinde olmalıdır.

- Telif hakkı reformu, öksüz eserler, dijital koruma, basılı literatürün sayısallaştırılması, kanıta dayalı politika oluşturma, ifade özgürlüğü ve kütüphanelerin, yayınların, hakem değerlendirmesinin ve sosyal medyanın evrimi gibi, açık erişimle doğrudan ilgisi olmayan benzer çabalarla ortak hareket etmeliyiz.
- Ortak ilkelerimizi savunurken seslerimizi yükseltmenin yollarını aramalıyız.

4.6. AE hakkında aşağıdaki gerçekleri, daha fazla paydaş gruba; daha açık bir şekilde ve daha fazla kanıtla dile getirmeliyiz:

- AE araştırma ve araştırmacıların yararınadır, AE olmaması onları engellemektedir.
- Kamu tarafından finanse edilen araştırmalara AE, vergi mükelleflerinin yararına olup araştırmaya yapılan yatırımı daha kazançlı hale getirmektedir. Bunun akademik veya bilimsel yararları olduğu kadar ekonomik yararları da vardır.
- AE araştırmanın toplumsal değerini yükseltir; AE politikaları ise fon sağlayıcılar ve araştırma kurumlarının toplumsal değerini güçlendirir.
- AE'in maliyetleri bilimsel iletişimin mevcut yapısına daha fazla para eklemekten geri kazanılabilir.
- AE dünyanın her yerindeki telif hakkı yasası ile uyumludur ve hem okuyuculara hem yazarlara geleneksel yayıncılık anlaşmaları altında tanınanlardan daha fazla haklar vermektedir.
- AE en yüksek kalite standartlarıyla uyumludur.

12 Eylül 2012

Budapeşte, Macaristan

Orijinal metin erişim adresi:

<http://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-recommendations>